Sápmi – ett land i andra länder

Det gula på kartan visar området som kallas Sápmi.

Samerna är ett ursprungsfolk som i många tusen år levt i ett område som i dag sträcker sig över fyra länder – Kolahalvön i Ryssland, nordligaste Finland, norra Norges kust- och inland och norra delen av Sverige. Området kallas Sápmi (Sameland). Här bor ungefär 100 000 samer.

Gemensamt för ursprungsfolken är att de levt i samma område genom historien, långt innan andra människor kom dit. De har en egen kultur, eget språk och egna traditioner som är viktiga att bevara.

I alla tider har samerna levt av renskötsel, jakt och fiske. Trots att många samer nu har flyttat till andra delar av de nordiska länderna, bevarar de sina traditioner och sin kultur.

Renarna är viktiga

I Sverige, Norge och Finland finns det 250 000–300 000 renar i varje land. Det bara samer som får äga renar och använda mark till renbete. Ungefär 10 procent av samerna lever på renskötsel.

Renarna strövar fritt i stora hjordar mellan sommarbete i fjällen och vinterbete i skogen nedanför. De rör sig till områden där det bästa betet finns.

Flera samebyar kan ha renar i samma hjord. För att kunna avgöra vem som äger en ren behöver den märkas. Det görs i örat på kalvarna.

Av renarna får man kött som äts upp eller säljs vidare till andra. Av huden gör man skinnfällar, skor och väskor. Av renarnas horn tillverkas redskap, prydnadsföremål och smycken.

Sápmi har en egen flagga

- Cirkeln är en symbol för både solen och månen. Solringen är röd och månringen är blå.
- Den gröna färgen betyder naturen och det som samerna lever av.
- Den blå färgen står för det livsviktiga vattnet.
- Den röda för eld, värme och kärlek.
- Den gula för solen och ett långt liv.

Förr i tiden bodde samerna i kåtor. En kåta kunde vara fast eller flyttbar.

Snöskotrar och GPS

Samerna har alltid följt sina renars vandringar. Men moderna hjälpmedel gör det lättare att ta ta sig fram och ta reda på var renarna finns.

Med snöskotrar på vintern och fyrhjulingar, terrängbilar och motorcyklar på sommaren tar renskötarna sig fram snabbare än man gjorde förr på skidor eller till fots.

Förr i tiden hade vissa renar pinglor kring halsen för att man skulle höra var de fanns. Problemet var att man måste vara ganska nära för att höra dem. I dag kan renar ha en GPS-sändare och ägaren en digital karta i mobilen som tar emot signalerna. Ibland används helikopter för att övervaka renarna.

Eftersom renskötarna i dag lättare och snabbare kan ta sig till sina renhjordar behöver de inte följa renarna hela tiden. De kan pendla mellan hemmet och platsen där renarna finns.

Turism i Sápmi

Många samer arbetar i dag med att sprida kunskap om samernas sätt att leva förr i tiden och i dag. Att ta emot turister ger samebyarna nya inkomster. Flera sameföretag låter turister följa med på vandringar med packrenar eller vid vårflyttning med renarna.

Sameslöjd är också omtyckt av turister. De köper smycken och knivar med skaft av renhorn, tyger i vackra färger och varor av läder.

Roligt att veta

I de samiska språken finns flera hundra ord som beskriver renens ålder, färg, kroppsbyggnad eller hur hornen ser ut. Mer än hundra ord beskriver snö och rimfrost.